

مرند اۆيکو

Mərənd öykü

حئكايه نين بئش اساس عنصورو

چئويرن: حميد آرغيش

Web address: www.marand-oyku.arzublog.com

Facebook: www.facebook.com/marandoyku

Email: rezaaydin491@yahoo.com

حئکایه نین بئش اساس عنصورو

حمید آرغیش

هر بیر اؤیکو و حئکایه چئشیدلی عنصورلرین بیر آرایا گلمه سیندن یارانیر. بو آرادا بئش اساس عنصور داها اؤنملی دیر. بو بئش عنصورلر بونلاردان عبارت دیر. خاراكتئرلر، قورغو، تاسلاق ، چاتیئشما (مناقشه) و چؤزوم یا قرار . بو بئش اساس عنصور، حئکایه نین روان شکیلده یاییلماسیندا و اوخوجو طرفیندن داوامینی اوخویوب ایزلمه سینی ساغلار.

خاراكتئرلر: (characters))

یازار طرفیندن یارادیلمیش و حئکایه ده ایشتراک ائده ن فیزیکی شخص لردیلر. گره کلی دئییل کی خاراكتئرلر همیشه اینسان اولسونلار.. بعضا حیوانلار و اشیلار دا اولورلار. یازار بو خاراكتئرلر حاققیندا یئترینجه بیلگی وئرمه لیدیر. بو بیلگی لر اساسیندا اوخوجو خاراكتئرلری تانییا بیلیر. بو خاراكتئرلرین فیزیکیسل اؤزه للیکلر و شخصیت علامت لرینی اطرافلی تصویر ائتمکله ائده ائدیلیر. هر بیر حئکایه نین اساس (آنا) بیر خاراكتئری اولمالیدیر. آنا خاراكتئر گلیشه رک حئکایه نی ایره لی آپاریر و اونون اطرافیندا قورولان پروبلئم و دویونلر آچیلیر. حئکایه ده بیر و یا ایکینجی و یا باشقا خاراكتئرلرده اؤنملی دیرلر. اونلار حئکایه ده داشیدیغی رول و ایفاده لری ایله معین و اؤنملی بیلگی لری اوخوجویا چاتدیریرلار. یازار عمومیتده باشقا خاراكتئرلرین دیلیندن بیر چوخ بیلگی لری اوخوجویا چاتدیریر.. بوتون خاراكتئرلر داشیدیغی رول و ایفاده لرینده صادق قالمالیدیرلار. بئله لیکله اوخوجو اونلارا اینانا بیلر. اونلارین سونراکی عمل و ائده جکلرینه یاناشیر یا دا منیمسه یه بیلر.

قورغو (Setting):

قورغو حئکایه نین باش توتان و فعالیت (Action) یئریدیر. بعضا بونو «صحنه» کیمی ده آچیقلائیبلار. بیر یازار حئکایه نین باش وئره ن یئرینی تصویر ائتمه لی و بوتون آیرینتی لاری آچیقلامالیدیر. بئله بیر شکیلده اوخوجو یازار طرفیندن گؤستريلمیش صحنه نی گئچک و رئال کیمی دویا بیلر و اونلا ایلگی قورماغا باشلار. غیر عادی صحنه لر مثلا (فانتئزی دنیا چوخ ماراقلی و چکیجی دیر) آنجاق هر گون راستلاشدیغیمیز دویولو بیر قورغو اوخوجویا داها اینانجیل و داها تتر حئکایه ایله ایلگی قورماغا یاردیملی اولما بیلر. حئکایه ده مختلف زامان و مکانلاردا چئشیدلی قورغولار اولما بیلر.

تاسلاق: (Plot):

تاسلاق بیر حئکایه و یا کیتابین باشدان باشا وار اولماسینی ساغلار. باشقا سؤزله حئکایه ده باش وئره ن حادثه لرین نییه و نه دنی دیر. تاسلاق اصلینده حادثه لرین، خاراكتئرلرین آراسیندا

اولان آغىلا سيغان ايلگىلىرى آچىقلاياندىر. بىر واقعه نەدن باش وئىرىر و نەجور اولاجاقدير و نئجه اولماليدىر. بعضا يانلىش شكىلدە تاسلاغى حئكاينىن خلاصەسى كىمى دئىيرلر. آنجاق تاسلاق سادەجە حادىئە و واقعهلر بىن سؤيله نىشى دئىيل تاسلاق اولنارى منطقه اويغون شكىلدە ايلگىلر بىن دە آچىقلاياندىر.

چاتىشما، مناقشه (CONFLICT):

هر حئكايدە چؤزولمەك اوچون بىر و يا نئجه دويون و پروبلئم واردىر. تاسلاق بونلار بىن اورتاسىندا يئر آلىر. خاراكتئرلر پروبلئمى چؤزومك اوچون مختلف يوللار اوز توتورلار. حئكايدە ادبىياتىندا عمومىتدە چاتىشما آنا خاراكتئر و اونا قارشى اولان گوج و مخاليف قوهلر آراسىندا اولور. بو مخاليف قوهلر ، مخاليف خاراكتئرلر، مانعلر و طبعى نەدر اولايىلر. بو چاتىشمالار بىن ان گوجلويئر حئكاينىن يوكسك يئر (climax) آدلانىر. بو نقطە دە خاراكتئرلردە و يا حئكاينىن حادىئەلر بىندە اؤنملى دەيىشيم باش وئىرىر. بعضى يازارلار بو نقطەنى حئكاينىن سونو قرار وئىرىلر.

چؤزوم، قرار (Resolution):

چؤزوم تاسلاغىن فعالىتە كئچمە سىنىن دوغال سونوجودور. مخاليف گوج و خاراكتئرلر بىر بىرلر بىن سون دفعە قارشى گليب حئكاينىن يوكسك يئر بىن climax ياراتدىغى زامان، چؤزوم منطقه اويغون اولاراق اورتايا چىخىر. بوتون دويونلر آچىلير و تاسلاق سونوج وئىرىر. اوخوجو حئكايدە بىن نە اولدوغونو آنلاير و يازى بىن دويونلر آچىلمىش اولور.

- بو يازىدا اينگلىسجە كلمەلر بىن قارشىلىغىنى آنا دىل بىمىزدە آختارماقدا، حؤرمىتلى قلمداش و دىرلى يازارىمىز «توغرول آتاباى» بىن نظرلى اساس سئچىلمىشدىر.
- بو يازى The Five Essential Elements Of A Story مقاله يە داياناراق يازىلمىشدىر. تاسوفلە مقاله بىن يازارى بىن آدى وئرىلمەمىشدىر.